

אחרי!

פרשת דברים נקראת תמיד בשבת שלפני תשעה באב המכונה שבת חזון על שם ההפטרה מישעיה. ניתן להצביע על סימן הקושר בין הפרשה לבין תשעה באב וניתן גם להצביע על קשר מהותי בין השנים. הסימן הידוע הוא אותו פסוק המופיע בסוף העלייה הראשונה בפרשה: "איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם". פסוק זה מזכיר את הפסוק בהפטרה: "איכה הייתה לזונה קריה נאמנה", וכמובן מזכיר את הפסוק המרכזי של תשעה באב: "איכה ישבה בדד העיר רבתי עם". לפי מנהגים שונים אף שרים פסוק זה בפרשה במנגינה של מגילת איכה. אולם הקשר המשמעותי העמוק קשור לאירוע מרכזי המתואר בפרשה ושקשור ישירות לתשעה באב. אירוע זה הינו כמובן **חטא המרגלים**. חז"ל מלמדים אותנו ששני בתי מקדש חרבו ביום שכבר יועד לפורענות שנים רבות לפני כן, בלילה של חטא המרגלים. ידועים דברי חז"ל במסכת תענית דף כט: "אמר להם הקב"ה אתם בכיתם בכייה של חינום ואני קובע לכם בכייה לדורות". מובן שניתן להצביע על קשר הגיוני בין אירועים אלה, אולם בדברינו ננסה להאיר פן אחד המתחדש בפרשת דברים בנוגע לחטא המרגלים. פרשני הדורות עסקו רבות ביחס שבין תיאור חטא המרגלים בפרשת שלח לעומת התיאור בפרשת דברים. ישנם הבדלים עקרוניים בין שני התיאורים כמו למשל של מי הייתה יוזמת שליחת המרגלים, ומה הייתה מטרת השליחות, אולם אנו נעסוק בתגובתו של משה לדברי המרגלים. בטרם שנעשה זאת עלינו לשים לב לפסוק מאד משמעותי המופיע רק בפרשתנו. הכל יודעים שמשה רבינו נענש ונאסר עליו להיכנס לארץ ישראל. הכל גם יודעים שהסיבה לכך היא חטאו של משה בפרשת מי מריבה. אולם פסוק אחד בפרשתנו מעמידנו על סיבה אפשרית נוספת. בסיום תיאור עונשם של המרגלים מופיע פסוק המתייחס למשה רבינו: "אם יראה באנשים האלה.. את הארץ הטובה אשר נשבעתי.", ואז: "גם בי התאנף ה' בגללכם לאמור גם אתה לא תבוא שם". האם אומרת התורה שהסיבה לאי כניסתו של משה לארץ הינה בגלל חטא המרגלים? היו פרשנים שניסו לטשטש עניין זה באומרם כי התורה רק מזכירה את העובדה שגם משה לא זכה להיכנס לארץ, אם כי הסיבה לעונשו לקוחה ממקרה אחר. פירוש זה נראה קשה על פי פשוטם של דברים ודומה שצריך להבין מהי אחריותו של משה בעניין חטא המרגלים. דומה שתשובה לדבר זה ניתן למצוא דווקא באופן שמתוארת תגובת משה בפרשתנו. פרשתנו מחדשת לנו שאף משה רבינו הגיב למשמע דברי הנרגנות והדיבה שהשמיעו המרגלים ולא רק יהושע וכלב. בפרשת שלח מתארת התורה שכלב ומשה לחמו את מלחמתו של ה' כנגד העם, ואילו משה רק נפל על פניו. בפרשתנו נושא משה נאום כנגד המרגלים, אך כאשר מעיינים בנאום זה ניתן להבין שמשוה מרכזי חסר. אלו הם דברי משה בפרשתנו: "ואומר אליכם לא תערצון ולא תיראון מהם, ה' אלוקיכם ההולך לפניכם הוא יילחם לכם ככל אשר עשה במצרים לעיניכם". אם ננסה לרגע לדמיין את העם הנכנס לישראל המבין היטב שיהיה עליו להילחם נגד עמי כנען, שכן כך נאמר לעם בסוף פרשת משפטים: "ונתתי את כל אויביך אליך עורף", המילים שאמר משה היו חסרות משהו. האמירה שהוא עצמו יעמוד במרכז תהליך הלחימה והכיבוש של ארץ ישראל חסרה. העם מצפה בודאי לשמוע דברי הרגעה ממנהיגם שהוא עצמו ילך בראש המחנה והוא עצמו בסיועו של ה' יוביל אותם במלחמה חשובה זו. דומה שהעם ציפה שיעידן "ה' יילחם לכם" ואתם תישארו פסיביים הסתיים לגמרי בקריעת ים סוף. כבר במלחמת עמלק היה שילוב של: "אנוכי ניצב על ראש הגבעה", לצד: "קום בחר לך אנשים וצא הילחם בעמלק". ניתן לשער שהעם ציפה לשמוע את הדברים שהוא שמע מפי כלב בפרשת שלח: "ויאמר עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה". לאור קריאת פרשתנו ניתן להסיק שהיה חסר משהו במנהיגותו של משה ברגעי הכניסה לארץ. נראה שמשה לא הבין את הצורך של העם לראות קבלת אחריות אנושית להובלתם לארץ והוא הדגיש את הפן החשוב של הסיוע האלוקי. סיוע זה הינו נדבך מרכזי וחשוב אך הוא אינו יכול לבוא במקום הידיעה כי עלינו לפעול במיטב כישורינו כבני אדם לירש את ארץ ישראל. (ניתן אף לומר שהחטא של מי מריבה היה ניסיון נוסף בו מאפשר ה' למשה לגלות מנהיגות בעת צרה, אך ניסיון זה לא עלה יפה). מפרשה זו אנו למדים עד כמה עלינו לקבל אחריות ולהבין את גודל השעה ולפעול במיטב כישורנו כדי להביא גאולה לעם ישראל. שבת שלום, ושנזכה לראות בנחמת ירושלים, הרב יוני ברליון, מנהל בית הספר